

STATSMINISTERENS INNLEDNING MANDAG 28. AUGUST 1978 - SØRMARKA,

Den økonomiske politikk har i lengre tid dominert den politiske debatt i vårt land. Vi gjør klokt i å innrette oss på at landets økonomi og den internasjonale økonomiske situasjon også i tiden fremover vil stille oss alle overfor store utfordringer med krav til handlekraft og fantasi, men samtidig vilje til solidaritet og nøkternhet.

Full sysselsetting har vært hovedmålet for den politikk Regjeringen har ført under den internasjonale krise som utviklet seg fra 1973/74.

Virkemidlene besto i første omgang av tre hovedelementer: En øking av innenlandsk virksomhet, omfattende støtte til

- 2 -

kriserammede industrigrener og inntektspolitisk samarbeid for å dempe kostnadsøkingen. Omfanget av de tiltak som ble satt i verk bygde på forutsetninger om en forholdsvis snarlig internasjonal oppgang.

Vi har ingen grunn til å skamme oss over den politikk som er ført og de resultater som er nådd. Tvers gjennom krisen har vi holdt den registrerte ledighet på et internasjonalt lavmål. Antall sysselsatte og antall arbeidsplasser har vokst sterkt. 170.000 flere mennesker er i arbeid i annet kvartal 1978 enn i året 1975. En stor del av veksten er kvinner og deltidsansatte.

I de vestlige industriland fortsetter imidlertid arbeidsledigheten å øke fra det allerede meget høye nivå på ialt 17 millioner. Den internasjonale krisen har vist seg å bli dypere og mer langvarig enn vi har regnet med. Vi må også

erkjenne at det ikke finnes noen lettvinnt og rask vei ut av situasjonen slik den har utviklet seg internasjonalt.

/ Når den "drahjelp" som vi regnet med at et internasjonalt oppsving ville gi oss uteble, måtte den økonomiske politikk tilpasses den nye situasjon.

Tilstrammingsiltak utover vinteren og våren hadde sin bakgrunn i denne vurdering. Hensynet til utenriksøkonomien og dermed muligheten for å bevare sysselsettingen på lengere sikt var hovedårsaken bak behovet for å revidere den økonomiske politikk.

Regjeringens samlede strategi for å sikre sysselsettingen og samtidig sørge for en forsvarlig balanse i utenriksøkonomien, ble presentert i tilleggsmeldingen til Langtidsprogrammet.

Hovedoppgavene ble summert opp i fem punkter:

- Dempet vekst i innenlands etterspørsel særlig i privat forbruk.

- 4 -

- Fortsatt inntektspolitisk samarbeid og andre tiltak for å dempe kostnadsøkingen.
- Et høyt nivå for investeringer i industrien for å bidra til høy produksjon og produktivitet.
- Tiltakene i næringspolitikken utformes med større vekt på å stimulere en hensiktsmessig fornyingsprosess i næringslivet og med begrensning i de kortsiktige støttetiltakene.
- Omfattende bruk av arbeidsmarkedstiltak både for å støtte svake grupper på arbeidermarkedet og for å gi de som rammes av innskrenkinger bedre muligheter til nytt arbeid gjennom opplæring og vegledning.

De tiltak som allerede er iverksatt har virket. Veksten i forbruket er dempet og det private forbruk i 1978 ventes nå å ligge på nivået for 1977. Importveksten er dempet vesentlig ned, ja antakelig blir det en klar nedgang i volumet av vareimport fra 1977 til 1978. Sammen med visse andre forhold kan dette bidra til at vi i 1978 får et mindre underskudd i utenriksøkonomien enn tidligere regnet med.

Prisstigningen er dempet og vil i år ligge innenfor det nivå Regjeringen har lagt opp til. Samtidig er den registrerte arbeidsledighet fortsatt meget lav.

Vi ser tegn på at den politikk vi fører gir utslag som er tilsiktet. Men det vil være en flukt fra virkeligheten å si at så er jobben gjort. Selv om det/er lyspunkter for enkelte grener av norsk eksport, så er totalbildet fortsatt preget av avsetningsvansker

Det er fortsatt en relativt svak vekst i våre viktige

markeder, som Tyskland, England, Sverige og Danmark. Men mer alvorlig er det at vi også i 1978 må regne med å tape markedsandeler. Devalueringen har ført til at vi får en forbedring i konkurranseevnen i 1978. Men virkningen av dette vil en neppe se før etter en tid.

Effekten av devalueringen blir også begrenset av den reduksjon i kostnadsveksten som nå finner sted i viktige konkurrentland. I alle disse land bidrar arbeidsledigheten til å bremse lønnsglidningen.

Det knytter seg stor usikkerhet til den videre internasjonale utvikling. OECD har i sin siste rapport regnet med en vekst i samlet produksjon og etterspørsel på vel 3 %. De tiltak som Tyskland og enkelte andre land vil sette i verk for å følge opp det internasjonale toppmøtet i Bonn, kan bidra til

å stimulere veksten. Men det er liten grunn til å regne med særlig sterkere vekst i OECD-området enn den nåværende.

Det er med bekymring vi må konstatere at man ikke i alle andre land ser på den store og stigende arbeidsledighet med den samme uro som vi gjør. Hovedinntrykket er at vi står foran en fortsatt svak internasjonal vekst, med mye ledig kapasitet og avtakende pris- og kostnadsvekst. Dette betyr en fortsatt vanskelig konkurransesituasjon for store deler av norsk industri.

Det er en ^{viktig} / målsetting gjennom eksporttiltak og forbedring av konkurranseevnen, å legge grunnlaget for en vekst i norsk eksport fremover og en gjenerobring av tapte markedsandeler. Selv det å holde våre nåværende markedsandeler vil i det harde internasjonale klima kreve betydelig innsats.

Oljeproduksjon og -eksport vil i år ligge omtrent på det nivå som ble anslått i tilleggsmelding og Revidert Nasjonalbudsjett. Men det er stor sannsynlighet for at vi i årene som kommer vil oppleve försinkelser og driftsávbrudd i forhold til de planer og prognoser som oljeselskapene selv har presentert. Det er særlig ved tilkopling av nye felt at försinkelsene synes å oppstå. Det kan derfor være grunn til å regne med at veksten i oljeinntektene blir mindre enn det som tidligere har vært forutsatt.

Vi står her overfor usikkerhet knyttet til bl.a. kompliserte teknologiske og geologiske forhold. For tryggheten i vår økonomi må vi beregningsmessig bygge inn store sikkerhetsmarginer i den økonomiske planlegging for framtida.

Det er lettere å håndtere mer positive resultater enn beregnet av vår oljeproduksjon i framtida enn å foreta smertelige nedskjæringer av for optimistiske anslag.

Samlet betyr disse forhold at Norge også i 1979 og de nærmeste år deretter sannsynligvis vil kunne få store underskudd i utenriksøkonomien om ikke effektive tiltak blir truffet i tide for å motvirke det.

Regjeringen er som kjent nå midt inne i prosessen med å utforme Nasjonalbudsjett og statsbudsjett for 1979. Jeg kan derfor nå verken gå inn i detaljer når det gjelder prognoser eller de forslag som vil bli lagt fram.

Jeg vil understreke at den økonomiske utvikling vi har hatt siden tilleggsmeldingen ble lagt fram ikke tilsier noen kursendring i den økonomiske politik.

Vi må føre videre en stram økonomisk politik med sikte på å forbedre utenrikshandelen.

Vi må ikke slappe av i våre anstrengelser for å forbedre konkurransevnen og for å øke eksporten.

Nøkternt og samvittighetsfullt må vi følge opp de hovedretningslinjer for den økonomiske politik som vi selv har nedfelt i tilleggsmeldingen til Langtidsprogrammet.

For å følge de fem hovedpunkter som jeg tidligere har referert, så betyr det første punkt, at det samlede private forbruk i 1979 må holdes på nivået for 1978. Den stramme

kredittpolitikk må føres videre overfor alle grupper av kredittinstitusjoner. Veksten i statlig og kommunal virksomhet må være moderat. En viss vekst er her nødvendig av hensyn til sysselsettingen og gjennomføringen av viktige samfunnsoppgaver.

Det annet punkt betyr at demping av pris- og kostnadsstigningen må være en hovedoppgave i hele det økonomiske opplegg. I samarbeid med organisasjonene må vi se nærmere på mulighetene for å dempe inntektsglidningen og andre former for ukontrollert kostnadsvekst.

Det tredje hovedpunkt betyr at vi fortsatt må opprettholde

et høyt investeringsnivå, både for å bevare eksisterende arbeidsplasser i hard internasjonal konkurranse og for å skape nye arbeidsplasser. Industriinvesteringene bør fortsatt stimuleres både ved generelle tiltak, ved tiltak som letter tilførselen av risikovillig kapital, og ved konkrete statlige initiativ for å tilføre norsk økonomi nye og dynamiske elementer. Det er ikke minst i dette perspektiv at Volvo-avtalen spiller en viktig rolle.

Som et fjerde hovedpunkt må vi

akseptere og til dels stimulere de nødvendige struktur-
endringer i norsk industri, for å kunne skape arbeidsplasser
som gir trygghet også på lang sikt. Så lenge vi ventet på
et konjunkturoppsving og en bedring f.eks. av forholdene for
skipsfart og skipsbygging, så kunne vi forsvare at betydelige
midler ble brukt til kortsiktige støttetiltak, for å komme

gjennom en antatt kort og vanskelig periode, med minst mulig
konsekvenser for sysselsettingen. Omstillinger som medførte
innskrenkinger i sysselsettingen kunne under slike forutsetninger
utsettes til oppgangen i seg selv skapte behov for arbeidskraft
i samme eller andre bransjer. Vi må nå innrette vår industri-
politikk på at vi står overfor en varig krevende konkurranse-
situasjon. Hovedtyngden av virkemidler må settes inn på tiltak
som gjennom investeringer og på annen måte kan gi varig sikring
av konkurranseevne og sysselsetting. Innenfor slike rammer
vil det være uansvarlig av Regjeringen å si ja til ethvert
forslag om pengeinnsprøyting for å redde vaklende bedrifter.

Det femte hovedpunkt er utforming av en beredskapsplan
som om nødvendig sammen med ordinære midler skal kunne sikre
sysselsetting for inntil 25.000 personer i 1979. Det er

foreløpig lite som tyder på at det vil være behov for tiltak i et slikt omfang. Men nettopp for å være beredt har Regjeringen utarbeidet en så omfattende plan. Hovedvekten legges på å kunne gi personer som rammes av ledighet nytt arbeid gjennom opplæring og veiledning og på å hjelpe svake grupper på arbeidsmarkedet. Beredskapsplanen vil bli lagt fram sammen med budsjettet.

De sterke svingninger i 70-årenes internasjonale økonomi har gjort økonomisk politikk til en ganske annerledes og mer krevende oppgave enn det var i 60-årene. Jeg vil gjerne si at norsk økonomi på mellomlang og lengre sikt har et meget solid fundament, og at det ikke er grunn til å svartmale situasjonen i et land der vi fortsatt kan holde full sysselsetting og opprettholde en levestandard som er en av verdens høyeste.

Men den politikk som ved begynnelsen av den internasjonale krise av enkelte ble kalt "det norske eksperiment" må føres videre. Målet er å verne om den fulle sysselsetting, den høye levestandard vi har nådd og en rettferdig fordeling av denne.

Vi kan ikke uten sverdslag gi opp den ideen at inflasjon og vansker med utenriksøkonomien kan løses uten omfattende arbeidsløshet.

Med stigende massearbeidsløshet i verden rundt oss, med en åpen økonomi som gjør oss avhengig av en internasjonal økonomi vi har liten innflytelse over, stiller en slik politikk oss overfor en sterk utfordring.

Tiden bør nå være inne til at Regjeringen innbyr organisasjonene i arbeids- og næringsliv til å drøfte forutsetninger for et ^{forpliktende} samarbeid med det som mål å redusere betydelig

den delen av pris- og kostnadsstigningen som skapes innenfor landets grenser.

Vi må ta mål av oss til å bryte det pris- og inntektskappløpet som bare er til skade for alle.

Alternativet til dette er uvegerlig en stigende arbeidsløshet.

Den økonomiske politikk var en av de viktigste årsaker til at Arbeiderpartiet vant valget i 1977. Skal den økonomiske politikk vinne tilslutning og også, ved inngangen til 80-årene bidra til oppslutning om partiet må den

være preget av følgende fire hovedkrav:

Fast styring. Vi må være villige til å treffe og gjennomføre nødvendige beslutninger. På lang sikt er det avgjørende at vi har evne og vilje til å treffe de nødvendige tiltak for også over tid å sikre sysselsetting og fortsatt handlefrihet i utenriksøkonomien.

Full sysselsetting. Dette er og blir vårt hovedmål. Vi må ikke fire på dette kravet verken på kort eller lang sikt. Stabil sysselsetting på lengre sikt er imidlertid sterkt avhengig av vår evne til å mestre pris- og kostnads-

problemene.

Rettferdig fordeling. Det må fortsatt være en sentral oppgave å arbeide for økt utjamning og rettferdig fordeling. I en periode med liten eller ingen samlet inntektsvekst til fordeling kan utjæmningspolitikken være vanskeligere å bære fram. Men det er viktig at økonomiske tiltak utformes slik at de tyngste byrder bæres av dem som lettest kan bære dem. Minstepensjonister og barnefamilier må gis prioritet, men det sier seg selv at når ^{om lag} halvparten av befolkningen faller i disse to grupper så er det begrenset hvor raskt vi kan gå fram innenfor et totalt sett stabilt forbruk.

Et kvalitativt bedre samfunn. De hovedmål som er trukket opp i partiprogram og Langtidsprogram står fortsatt fast. Tempoet i gjennomføringen av kostbare reformer må på den annen side tilpasses de økonomiske muligheter som til enhver tid

er til stede.

Innenfor rammen av en forsvarlig reformpolitikk består oppgaven i på en positiv måte å utløse den utålmodighet vi finner i vår egen bevegelse når det gjelder en fortsatt forbedring av vårt samfunn.